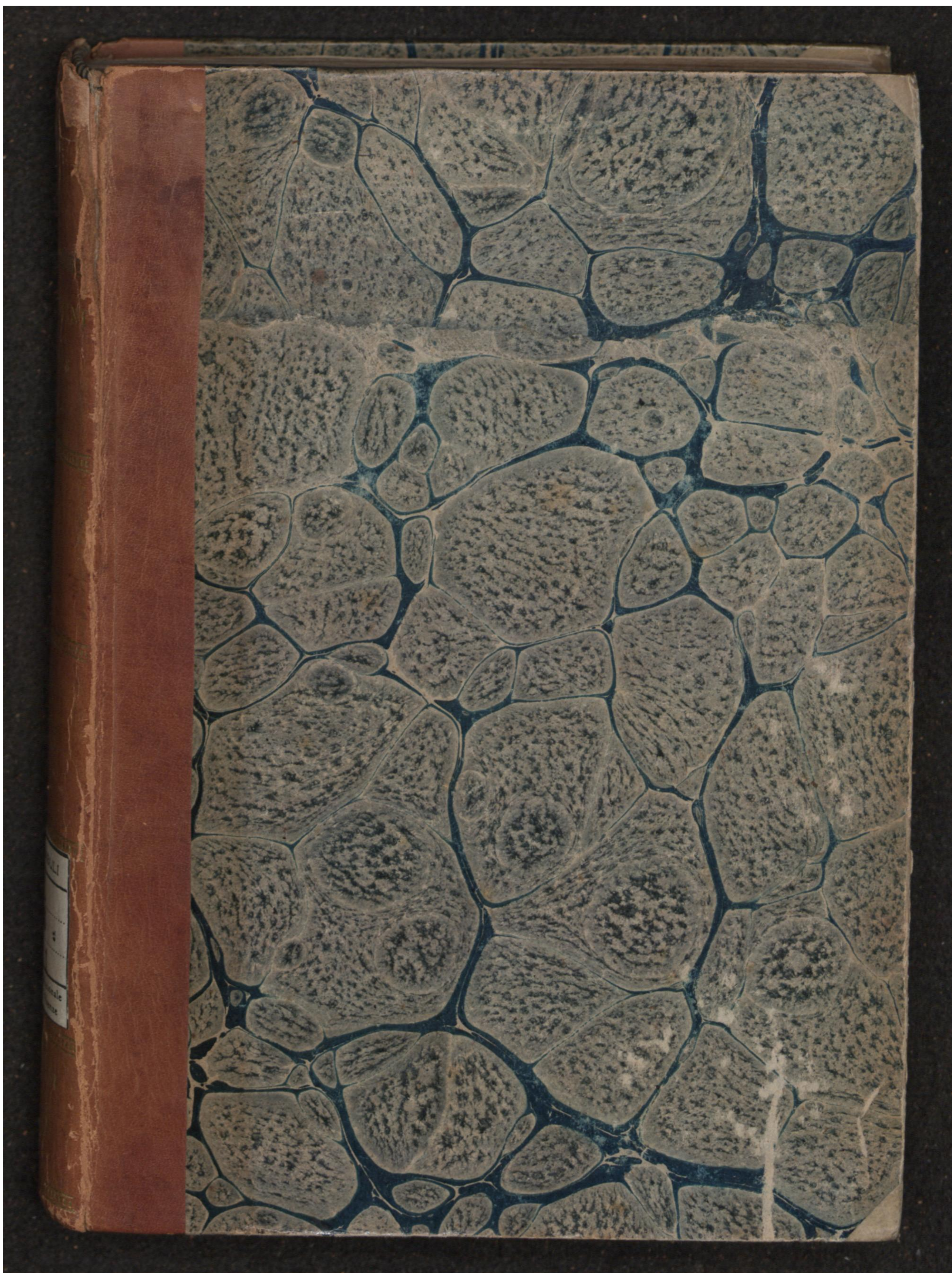
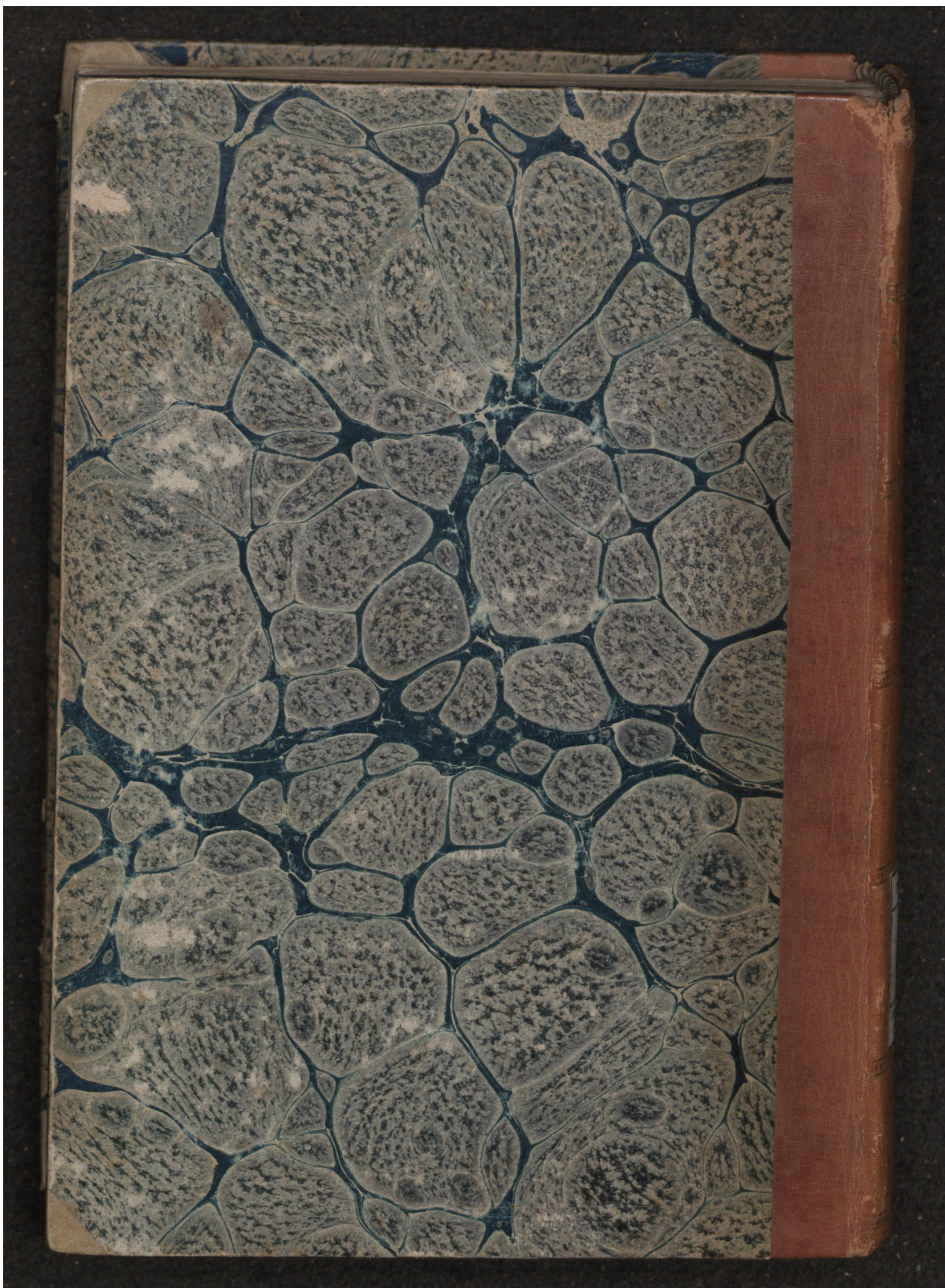

VII
AVGVSTIN
SERMONES
EC.
155
INCUNABULI
L
6
61
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
MEDIOLANI
1479

Suo Reuerendissimo patri & Domino. D. B. Zeno diuina miseratione presbytero Cardinali sanctę Marię i porticu. Celsus Mapheus ueronensis canonicus regularis congregationis Lateranensis Salutem ęternam & cōmendationem peroptat.

SI reuerendissime pater & domine dixerimus quia peccatum non habemus iuxta Iohannis apostoli sententiam nosmetipsos seducimus & ueritas in nobis non est. Ideo pie ac recte a sancta matre ecclesia institutū arbitror: ut omnis utriusq; sexus semel saltem ī anno propria cōfiteat᷑ peccata: quo per huiusmodi confessionis humilitatē auctori nostro reconciliari mereamur cum quo peccando inimicitiam contraxeramus. A quo quidē salutari pręcepto nec uos qui ecclesiastica pręeminentia insigniti estis, exemit. Cū magis deceat eos qui excellentiori fulgent dignitate, etiā puriori conscientia nitere: Cęterisq; quibus pręsunt fidelibus non solū bene uiuendi pręcepta tradere: sed etiā exempla monstrare. Tuo itaq; pręcipuo hortatu & iussu ac nō nullorꝝ aliorꝝ patrum in hoc breui scrutatoriolo aliqua congessi

capitula: quę uobis atq; uniuersis ecclesię prelatis cōfiteri uolentibus ꝑscrutanda cōscientia pręter cōmunes regulas quantū coniector satis cōmode inseruire ualebūt. Nam iussis tuę. R. dominationis nō parere mihi grauissimū crimen cōmittere uideret: cū quicqd in me est ingenij uel uirtutis: quod tamē parū uel nihil esse arbitror: tibi & ecclesię sanctę dei cupiam debere ascribi atq; dicari.

Incipit Monumentū compendiosum pro confessionibus Cardinaliū reliquorūq; prelatoꝝ pręter cōmunes confessionum regulas a Celso Mapheo Veronensi canonico regulari congregationis Lateranensis congestum.

Capitulum primū de ingressu ad dignitates ordinesq; ecclesiasticos quantū ad seipsos spectat.

Primo an acceperit beneficia: dignitates: uel magistratus ecclesiasticos excōmunicatus: irregularis: suspensus uel interdictus. quia non haberet executionem eorum. ¶ An acceperit ordines aliquos similiter excommunicatus: irregularis: suspensus: uel interdictus: uel etiā in peccato mortali: quia semper peccasset mortaliter. Et in primis quattuor casibus non haberet executionē ordinū.

¶An acceperit huiusmodi dignitates per symo-
niã & maxime beneficia. quia teneret̃ renũciare.
Et anteq̃ dispẽsaret̃ per papam haberet beneficiũ
furtiue: nec faceret fructus suos. ¶An acceperit
beneficiũ ob obsequia temporalia principaliter.
quia etiã non excusat̃ a symonia. ¶An procura-
uerit habere beneficiũ curatũ pro se. & impetra-
uerit/etiã si sit alias dignus: quia tales preces ęsti-
mant̃ ꝑ indigno uidelicet pro ambicioso & prę-
sumptuoso. Et est symonia & ꝑ consequens pec-
catũ mortale secundũ Thomã. 2^{a}. 2^{e}. q. 100. ar. 5.
in respon. 3. arg. & in. 4. sententiarum di. 25. q. 3.
ar. 3. in respon. ad 4^{m}. arg^{m}. Et secundũ Ray. Hu-
go. Host. Goff. & alios. Et secundũ aliquos tene-
retur renũciare. Pro beneficio antẽ simplici licet
porrigere preces ꝑ se si alias talis sit dignus. Ali-
qui uolunt ꝙ liceat petere ĩ generali beneficiũ ad
sui sustentationẽ nõ habendo oculos ad curã ani-
marũ neq; ad gradus dignitatem. Tamen Augꝰ
19. de ci. dei. c. 19. dicit. Locus superior sine quo
populus dei regi nõ potest & si administretur ut
decet: indecenter tamen appetitur. & habetur. 8.
q. 1. Qui episcopatum. ¶An habuerit multa be-
neficia simul curata. uel habentia dignitatẽ sine

ſpecialiſſima diſpenſatione papę: quia alias tene-
retur ad reſtitutionē fructuū. extra de pręben. c.
de multa. ¶ An habuerit plura beneficia ſimpli-
cia uel curata etiā p papę diſpenſationē nō ad ne-
ceſſitatē ſui ſtatus ſed ad ſuperfluitatē. nō uidetur
conſcientia tuta quo ad deū: quia talis potius diſſi
patio q̄ diſpenſatio dicenda eſt. ¶ An fecerit ua-
rias permutationes beneficioꝝ ſine ſpeciali licen
tia papę. quia ſymoniacū iudicatur. ¶ An male
tractauerit beneficia quę iuſte ac iuridice habuit
uidelicet in cultu diuino: quia nō fecit ibi impen-
di debita obſequia. In edificijs quia ea ruere dimi-
ſit. In poſſeſſionibus quas male curari fecit. Non
enim in his excuſatᷣ a mortali. imo tenetᷣ ad reſti-
tutionē notabilis damni ſi euenit eius negligen-
tia uel incuria. ¶ An male expendit fructus be-
neficiorū uidelicet ꝙ ultra neceſſitates ſuas ac fa-
milię boneſtę dedit eos conſanguineis non indi-
gentibus: adulatoribus: hiſtrionibus: epulonibus:
lenonibus: luxurioſaq; parauit conuiuia. quia hęc
bona pauperū ſunt. & ad redemptionē peccatorū:
qui ea reliquere. ſanguiſq; exquiretᷣ eorū: & pec-
cata clamant ad cęlū. ¶ An iuſta debita contracta
a prędeceſſoribus ſuorū beneficiorū noluerit ſol-
uere in damnū pauperū & creditorū. quia tenetᷣ.

¶ An ex fructibus ecclesię emerit res immobiles ꝑ consanguineis. quia huiusmodi res debent esse ecclesię. Et an emerit nomine alterius ut possit libere legare cui uelit uidelicet filijs suis aut matribus eorū. quia fraus est & sacrilegiū. teneturq; ecclesię restituere. & nō potest ille uel illa tute possidere, licet etiam esset ut dixi filius uel filia. ¶ An non curauerit seruare iura & priuilegia suorū beneficiorum uel ex negligentia perire permiserit. ¶ An alienauerit res ecclesiasticas mobilia uel īmobilia nō cū euidenti utilitate ecclesię: aut etiā non seruata forma iuris. quia grauissimū peccatū est. Et animę defūctorū qui ea reliquere uindictā expetunt. ¶ An renunciauerit beneficijs suis ut dentur nepotulis: consanguineis: amicis indignis uel spe prę mij: aut precio iam accepto.

Capitulum secundū de ingressu ad dignitates beneficiaq; ecclesiastica quantū ad alios spectat.

An cōmiserit symoniā in collatione beneficiorū. quia si secrete id egit, ultra peccatum mortale est suspensus quo ad se. Si uero notorie, est suspensus etiam quo ad alios. Si autem ipse non cōmisit

querendum est an fuerit cooperator uel medius huiusmodi contractus symoniaci uel consiliũ dederit uel saltem non prohibuerit in familiaribus in subditisq; suis. cum id sibi ex officio prohibere incumbat: quia etiam hoc pacto non excusaretur a mortali. ¶ An etiam contulerit aliquos ordines symoniace. Et si id secrete egit/ ultra mortale erit suspẽsus quo ad se. Si uero notorie/suspensus erit etiã quo ad alios. Sed in utroq; casu ordinatus erit suspensus ab executione ordinũ & indigebit dispensatione. ¶ An cõtulerit ordines alicui clerico nõ habenti titulũ uel beneficiũ. uel saltem patrimoniũ sufficiens: quia ultra peccatũ tenet' ei expensas facere. quoadusq; prouiderit sibi de beneficio: nisi forte alius episcopus sibi commisisset: quia similiter ille ad hanc prouisionẽ teneretur. ¶ An contulerit alicui eadẽ die duos ordines sacros. uel quattuor minores cũ subdiaconatu: quia est suspendendus a collatione taliũ ordinũ. ut. c. litteras. ii. et. c. dilectus extra de temp. ordi. Et an cõtulerit ignoranti & indigno. & nõ fecerit eum debite examinari. quia ultra mortale est suspensus a talis ordinis collatione per annum. ut in. c. Nullus. eo. ti. li. 6. Vel contulerit alicui alterius diocesis sine litteris dimissorijs: quia similiter est

ſuſpenſus per annũ a collatione ordinum. Et interim clerici ſui abſq; ipſius licentia poſſunt a uicinis epiſcopis ordines recipere.ut.eo.ti.eos.li.6.
¶ An contulerit plura beneficia uni in caſu non conceſſo uel plures prębendas aut dignitates:ſeu alia plura officia. uel fuerit cooperator huiuſmodi collationũ. ¶ An contulerit beneficia curata nõ habenti ętatem legittimã quę eſt annorũ.xxv. aut his qui nolunt ſe facere ad ſacerdotiũ promoueri infra annũ: cũ id iure prohibeat᷑. ¶ An per preces ſuas carnales impetrauerit beneficiũ ſimplex.uel curatũ pro indigno: quia tunc ęſtimant᷑ preces illę loco precij & dicũt᷑ carnales: ut uidelicet ſi homo ille eſſet malę uitę.uel ignorans: uel ambiens:quia ut dicit Gregorius.Locus regiminis ſicut deſiderantibus eſt negandus:ita fugientibus eſt offerendus.8.q.1.In ſcripturis. Aut aliquo alio modo indignus:quia peccatũ eſſet mortale.& iudicat᷑ ſymoniacũ:& omnia mala quę ex illa collatione ſequũt᷑/ ſibi ad iudiciũ imputabũt᷑.
¶ An fecerit conferri beneficia iuuenibus nõ intendentibus clericari ſed uxorari : aut pro aliquo tempore gaudere ex prouentibus beneficiorum. quia certe peccatũ graue eſt & contra intentionẽ

ecclesię: eorumq; qui ecclesias dotauerũt. ¶ An quando contulit beneficia uacantia uoluit pro se spolia defuncti aut fructus collectos beneficiorũ retinere aut colligendos: noluitq; ea tradere his quibus beneficia cõtulit. ¶ An in delectionibus propositionibusq; uirorũ ad dignitates: prelationes seu beneficia ecclesiastica nõ semper prepo-suit sanctiores: doctiores: prudentioresq;: sed potius alios ratiõe affinitatis: consanguinitatis: amicitię: odij ue: aut seruitutis: seu pertinacię. quia in his uix quis a mortali posset excusari. ¶ An promouerit aliquos ad ecclesiasticam dignitatẽ. uel fuit causa promotionis eorũ presertim ad animarũ curam: quos ipse nouit perseuerare in peccato mortali. q nia sic a nullo doctore excusaret a peccato mortali, licet ille talis quo ad alia exteriora ęstimaretur dignus. Vnde legitur de sanctissimo Leone papa q cũ per dies quadraginta uigilasset ad altare sancti Petri p remissione suoꝝ peccatoꝝ beatus Petrus per uisum dixit omnia sibi peccata remissa, illis exceptis quę ex promotiõibus insufficientium cõmiserat. ¶ An similiter sustinuerit aliquos tales perseuerantes in peccato mortali in huiusmodi beneficijs curatis. cum eos posset ammouere si illud sibi incũbat ex officio. quia illud

est relinquere gladiũ ĩ manu furiosi. propter hoc non excusat᷑ a mortali maxime ex regula quę ait: Qui causam damni dat damnum dedisse uidetur. ¶ An fuerit impedimẽto habentibus çelũ ecclesię dei: ut nõ proponãt meliores: doctioresue ad dignitates aliaq; officia ecclesiastica. ac etiã ne alia multa bona sanctaq; & ad reformationẽ ecclesię dei necessaria exequant᷑. ĩmo tales uiros deluserit detrahendoq; eis hypocritas uocauerit.

Capitulum tertium de regimine uitę quantum spectat ad seipsos.

An existens in peccato mortali: uel excõmunicatus: seu suspensus: aut irregularis: uel interdictus executus fuerit officiũ alicuius ordinis. quia semper mortaliter peccasset. Si autẽ excõmunicatus: suspensus uel interdictus. ultra peccatũ mortale incurrit irregularitatẽ. Sed irregularis ꝓ quacũq; uice exercet officium suum peccat mortaliter. ¶ An concubinã notorie tenuerit: quia suspensus est ab executione beneficiorũ & ordinum: & maxime a celebratione misse: & si exequit᷑ efficit᷑ irregularis & indiget dispensatiõe papę secundũ Host. ¶ An laxauerit habenas ad consuetudines

uanaq; colloquia cum mulierculis/ ex quo multi scandaliçant : & ipse hoc nouit. licet malū nō sequat in seipso/ nō tamen est tutus a peccato mortali propter scandalū aliorū: quia ut plurimū minores maiorū imitant exempla. Similiter de consuetudine etiā masculoꝝ formosorū ac more mulierum ornatorū aliqua perscrutatio fieri potest propter scandalū & murmurationes pusillorum. ¶ An libenter aures prębuerit delatoribus murmuratoribus ue: seu ad detrahendū alios induxerit maxime de sūmo pontifice. cū grauius periculosiusq; illud sit crimen. Nam secundū Bernardū & detrahens & audiens diabolū portat/ in mortaliq; crimine uersatur. ¶ An delectatus fuerit coram pusillis disputare contra fidem. contra īmortalitatē animę: quasi ipse non credat aliam uitam seu penas inferni uel gloriam paradisi: Et ita seruitores pusilli scandaliçant. ob idq; se īmergunt lasciuijs huius uitę dicentes alterā uitam non esse postq̄ nec patres maiores credunt eam. ¶ An in ludo scbachorū alearum ue multū tempus amiserit: delectatusq; fuerit interesse choreis alijs ue spectaculis non religiosis. ¶ An se totum īmerserit secularibus negocijs tēporalibus ue. magisq; curauerit externa hęc omnia aut bona corporis q̄

animarũ quę ęterna ſunt. cũ huiuſmodi dignitates propter ſpiritualia principaliter ordinata ſint: q̃ propter temporalia: Et qui magis uacat temporalibus q̃ ſpiritualibus dicitur eſſe ſecundũ Auguſtinũ ſal infatuatũ euangelij. ❡ An in gubernatione familię correctioneq; uitiorũ multũ furibundus clamoroſuſq; fuerit: modeſtiã ue omnẽ amiſerit: quę principibus eccleſiaſticis pręcipuũ ornamentum eſt. ❡ An proprias iniurias ulciſci uindicareq; uoluerit: cum patientię exemplũ ſuis ſubditis eſſe debeat. ❡ An in ueſtibus: uaſis argenteis: paramentiſq; : ac reliqua ſupellectile nimis pompoſus ſuperfluuſq; fuerit. An ſimiliter ſuperfluam uoluerit habere familiam fabricaſq; deauratas conſtruere uoluerit cũ ſcandalo ſeculariũ ac contra Ambroſij & Hieronymi ſententias 12. q. 2. c. Aurũ. & . c. Gloria. & . 12. q. 1. c. Epiſcopus eccleſiaſticarũ. ❡ An pacis ſtudioſus fuerit. omnes patientia ſuperans. nemini adulator/ licet omnib⁹ affabilis eſſe debeat. de pręſidentia dignitatis non gaudens: quin magis de onere animarũ ſibi cõmiſſarũ dolens: cũ ſũme formidare debeat cogitans de ſingulis ſibi cõmiſſis diſtricte in hora mortis debere iuxta Gregorij ſententiam rationem reddere. ❡ An ſtudio litterarũ toto pectore

nõ incubuerit : librisq; sacris magis q̃ secularibus negocijs nõ oblectatus fuerit. ¶ An ad faciendas elemosynas manus profusas nõ habuerit cognoscens ꝙ quęcũq; bona fidei suę cõmissa sunt: substantię pauperũ sunt. ac purgamẽta peccatorũ secularium.16.q.i.c.Quoniã. ¶ An nõ fecerit exequi ultimas uoluntates defunctoꝝ. uel non recte dispensauerit legata ad pias causas: aut alia bona incerta. ¶ An in cõuersatione religiosorũ aliorũq; bonorũ uirorum magis q̃ reliquorũ hominũ non oblectatus fuerit: & ad huiusmodi cõuersationes familiam propriã nõ incitauerit atq; compulerit. ¶ An deambulationes suę non fuerint circa uisitationes ecclesiarũ locorũq; sacrorũ. ac indulgentiarum. nec deuitauerit uenationes ac reliqua secularia exercitia. ¶ An concesserit pecunias suas mercatoribus ad lucrandũ. permiseritq; subditos clericos quibus interdicta est negociatio id agere seu alio modo negociari.

Capitulũ quartũ de regimine uitę quantũ spectat ad officia aliasq; cerimonias diuinas

An omiserit horas canonicas ex negligentia. quia pro qualibet die uel pro qualibet hora qua omittitur officium: nisi infirmitate uel impossibilitate

cõpellat incurrit peccatũ mortale etiã si dimittit officiũ beatę uirginis. quando dicere tenet secundum rubricas. ¶ An dicendo horas canonicas se ĩmiscuerit alijs negocijs uel exercitijs. quia uidet mortale cũ nõ satisfaciat pręcepto ecclesię intentioniq; legis quę intendit obligare tales personas per aliquod spatiũ tẽporis ad uacandũ circa diuina. ¶ An cum somnolentia & multis oscitationibus dixerit adeo ut nec uerba explicauerit ꝓ maiori parte. Ita ꝙ tunc secundũ doctores tenet reficere officiũ uel dicere aliquid ęquiualens. ¶ An cũ irrisionibus dixerit officium: aut leuitates fieri ab alijs passus fuerit tempore officij ita ꝙ animus eius distractus fuerit ab officio. ¶ An cũ diceret officiũ mente circa alia uagauerit uoluntarie, non curans de attentiõe ad officiũ: quia uidet mortale Secus est si ꝓposuerit uelle attendere sed distrabit: & tamẽ cũ aduerterit displicet ei. quia attentio uirtualis sufficit secundũ doctores. ¶ An dixerit matutinũ hora tertiarũ. uel uesperas quarta hora noctis. uel horas nõ dixerit nisi cũ maxima ipsaꝝ transmutatione. uel omnes horas simul inglutierit quo liberius uacet nugationibus nõ necessarijs. ¶ An cũ iuit ad refectiones benedixerit mensam & quę cibo sumpturus est. Similiter

an post ciborū sumptionē egerit gratiarū actio-
nes ut pręcipit di.44.c.Non licet. ¶ An in cōui-
uijs fecerit aliquos legere sacras lectiones ut dicit
di.44.Pro reuerentia.Nam dum corpus reficitur
diuersis ferculis nisi lectione retrahat lingua in
detractionibus relaxat ut dicit Gregorius.& ha-
bet di.44.Cōuiuia. ¶ An nimis negligens fue-
rit ad celebrandū.quia saltem in diebus solenni-
bus celebrare debet/ne frustra uideat tam excel-
lens accepisse talentū.uel ipsum in terrā fodisse.
quia forte non excusat a mortali.uel si celebrauit
nō dictis matutinis & prima: ut est de more Ro-
mane curię:quia si etiam secus egisset tenetur de
mortali secundū quasi omnes recte sentientes.Et
maxime de matutinis. ¶ An cū passus fuit pollu
tionē nocturnā ex causa mortali:uel quam dubi-
tat mortalem celebrauerit: quia uidetur secundū
Thomā fuisse mortale.nec excusat per confessio-
nem ut non debeat abstinere a consecratione uel
cōmunione:nisi forte propter necessitatē populi
excusaret qui esset in die festo absq; missa. Talis
necessitas posset facere ꝙ etiam contritus & non
confessus quando deest copia sacerdotis posset ce
lebrare sine peccato cum proposito confitendi.Si
uero causa pollutionis fuit uenialis.tunc peccaret

uenialiter. ¶ An in confectione sacramentorum uel administratione omiserit debitã materiã: uel formã: uel ritũ. In quolibet horũ est mortale, etiã si id egit ex ignorãtia crassa. ¶ An cũ multa irreuerẽtia seu irreligiositate tractauerit omnia diuina. dissolutionesq́ fecerit in ipsis. seu nugationes: risus: derisionesq́. ¶ An assiduus nõ fuerit ad frequentiam orationum: quibus ei lumen de cęlo ad regendũ populũ sibi cõmissum exhibet͛ & ardor ad perficiendũ quod sibi ex officio iniunctũ est. ¶ An diebus festiuis uel dominicis non fuerit in ecclesia ad diuina ut dicit͛ de conse. di. 3. Epũs.

Capitulũ quintũ de regimine uitę prelatorum quantũ spectat ad curam aliorum.

An in suis beneficijs maxime ubi habet͛ cura animarum non posuerit uiros prudentes: doctos: & timoratos: quia si ignorantes & iniquos. & tales cõmiserint errores sibi imputabuntur. ¶ An nõ dederit operã ut suis temporibus omnia suis subditis impendant sacramenta ut crisma. cõsecrationes: reliquaq́ omnia sacra necessaria: quę si sua negligentia omissa erunt non excusabitur a mortali. ¶ An nõ curauerit ut summo studio omnes

ecclesię suis diocesibus subiectę per idoneas san-
ctasq; personas uisitent maxime si id munus ipse
perficere nō poterit aut noluerit. cū iure cautū sit
ut semel ī anno omnes ecclesię ab episcopis uisi-
tent. 10. q. 1. Decernimus. &. c. Episcopū. Et ꝙ in
ipsa uisitatione crimina puniant. quia alias quę-
cūq; ibi inordinata cōmissa fuerint sibi ascribent.
¶ An quando fecit uisitare uel ipse uisitauit / ma-
gis motus fuerit spe census uel lucri q̄ salutis ani-
marū. ¶ An in huiusmodi uisitationibus nimiū
aggrauauerit uel permiserit aggrauari subditos
suos aut ecclesias sibi subiectas ipsasq; uisitatiōes
non fecerit cū paucis seruitoribus paucisq; equis
propter euitandas expensas superfluas pauperū
sacerdotū. quia quandoq; una die fit consumptio
ciborū multorū dierum. ¶ An concesserit uices
suas aut iurisdictionem suam: que est quid spiri-
tuale: aliquibus sub aliquo precio uel sub annuo
censu cōtra id quod dicitur extra Ne prę la. uices
suas. c. 1. 2. &. 3. ¶ An ī huiusmodi uisitationibus
a se factis non correxerit sacerdotes notorios con-
cubinarios adulteros ac omnia alia uitia crimina-
lia manifesta dico manifeste & secreta secrete. Et
illa de quibus habuerit aliqualē noticiā ulterius

non quęſierit uel ſubtilius inueſtigauerit. Et hoc ex negligentia craſſa uel muneribus uictus uel timore humano.quia nõ excuſat͛ a mortali niſi forte id faceret ad uitandũ maximũ ſcandalũ. Secundum enim Auguſtinũ ad Valeriũ: Nihil in hoc mũdo triſtius: miſerabilius: & damnabilius epiſcopi dignitate ſi perfunctorie.id eſt negligenter & adulatorie res agat͛.di.40. Ante omnia. ❡ An doctrina: exhortationibus: & exemplo ſanctitatis conatus non eſt ſibi ſubditos deducere ad paſcua uitę. Et ſi ipſe ignorauerit uel nõ habuerit exercitiũ declamandi in populis/ nõ eſt conatus habere optimos pręcones chriſti: qui populos ad uirtutẽ inflamment & retrahant a uitijs & huiuſmodi. ❡ An ſi ipſemet prędicauerit populis ſibi ſubiectis id egerit ĩ peccato mortali.quia totiens peccauit mortalter quotiens prędicauit.ſecundũ Tho. Leuitici.21.erat prȩceptũ ut qui haberet maculã nõ accederet ad miniſteriũ aliquod dei ſui. quod intelligitur ſecundũ Gregoriũ de peccato mortali.di.49. Hinc etenim. ❡ An ĩ diffiniendis cauſis dandiſq; ſententijs prętermiſſo ordine iuris/ ſuo ſe uoluerit capite regere tanq̃ optimo decreto.uel noluit iudicare cũ deberet. & ex hoc aliqs amiſit

ius suũ/graueqȝ passus est detrimẽtũ. quia morta-
liter peccauit. teneturq; secundũ doctores ad ęsti-
mationẽ litis. ¶ An odio: amore: timore. uel cen-
su protulerit iniquas sententias. aut id etiã egerit
ex ignorantia crassa. quia nõ excusat᷑ a mortali. &
tenet᷑ parti lęsę/si ille pro quo sententiam protu-
lit nõ uult satisfacere. ¶ An magis punierit sub-
ditos pœna pecuniaria ex auaricia q̃ alia pœna.
¶ An fecerit uerberari clericos ꝑ manus laicorũ:
nisi quãdo essent incorrigibiles. quia periculũ est
excõmunicationis. ¶ An nimis uelox fuerit ad
fulminandas excõmunicationes pręcipiendumqȝ
omnia sub censuris ecclesiasticis: & maxime ĩ his
in quibus ei subditus nõ tenet᷑ obedire: utputa re-
uelare peccata criminalia aliorum occulta & simi-
lia. quia tunc etiã non excusat᷑ a mortali. ¶ An in
inquisitionibus criminũ: accusationibus: denũcia
tionibus uel prolationibus sententiarũ & huius-
modi pręcipitanter nimis se gesserit cũ scandalo
& detrimẽto subditorũ. ¶ An in iudicijs excesse-
rit fines auctoritatis suę uel mandati. quia nõ ex-
cusaret᷑ faciliter a mortali. ¶ An dum iudicare te-
net᷑ nõ elegerit auditores: assessores: uel cõsulto-
res doctos: ne aliquid pręcipitanter uel ignorãter

ageret. quia nõ excusaret a peccato & a restitutio/ne damni dati si secus fecisset. ¶ An acceperit pecuniã cũ sit iudex ut iudicaret etiã iuste. quia non excusatur a mortali. Moderata tamẽ enxenia potest accipere. di. 18. de Eulogijs. Delegatus tamen potest accipere moderatas expensas pro se & pro assessore.

Capitulum sextum de regimine prelatorum quantũ spectat ad excellentiam dignitatis auctoritatisq; eorum.

An cũ fuerit inter primates ecclesię non conatus sit etiam alios precellere sanctimonia: doctrina: prouidentia & sapientia. nolueritq; ut congruum est primũ locũ illũ ornare sũmis uirtutibus. Nam cardinales secundũ doctores representant angelos assistentes domino & presertim Seraphim. & episcopi angelos missos. ¶ An in creandis eligendisq; alijs nouis cardinalibus magis secutus fuerit fauores uotaq; principũ: q̃ rectũ conscientię iudiciũ. ¶ An elegerit aliquos cũ cõuentione & promissione suoꝝ uotorum de rebus suis in concilijs proponendis: aut saltem de electione ipsius uel eius amici quem ipse uoluerit ĩ futurũ pontificẽ.

¶ An magis delegit cariores sibi q̄ sanctiores & utiliores ecclesię dei seu qui forent ad pręcipuū ornamentū illius sacri collegij. Nam cardinales a spiritu sancto iudices orbis cōstituti sūt. ideo pręcipua sanctimonia nitere debent. Sunt etiam consultores orbis. ideo singulari doctrina debent fulgere. Sūt demū rectores uniuersi orbis. ideo ętate grandęui. aut saltem usu multarū rerū debent pręeminentes esse. ¶ An in relationibus quę de more ꝓ assumendis ad dignitates suis in concilijs fiunt/ nō iuxta rei ueritatem & promouendi mores alijs patribus pure & recte retulerit: quia tunc eorū collegiū ueritate & rectitudine iudicij/ eius opera fraudať. ¶ An ab alijs patribus uota in fauorem suorū promouendorū iniuste extorserit etiam cū pollicitatione de rependendis sibi alias huiusmodi iniquis uotis. quia non excusaretur a mortali. ¶ An reuelauerit quę dicta uel tractata sunt secrete ī eorū cōsistorio: uel habet a pontifice sub silentio: aut scripserit extra curiā & maxime principibus ad aucupandū eorū gratiam: uel ad beneficia consequenda. ¶ An quandoq; consuluerit pontifici in his quę sibi ad ruinā & ignominiam futura sunt. Et an idipsū egerit cum alijs

patribus sui collegij quasi aliorũ opprobrium ad eius cedat singularẽ gloriam. ¶ An promisit uotum suũ extra consistoriũ & ad partẽ in re graui cũ id quandoq; cedat ad scandalũ sui uel contrarum suorũ & contra essentiã sui officij sit. Nam substantia officij cardinalatus est bene consulere. Consiliũ autẽ secundũ Aristo. 3º ethicorũ est de re dubia. & quę longo indiget discursu. Auditis enim postmodũ rationibus aliorum patrum contra id quod faciliter promiserat si id noluerit seruare leuis aut infidelis existimabitur. Sed si id inique seruare uoluerit/ ad pertinaciam in malũ & ad sui ipsius interitum attribuet. ¶ An demũ in omnibus consultationibus: diffinitionibus: seu uotorũ exhibitionibus reliquisq; in suis concilijs pponendis animũ nõ seruauerit liberũ/imo magis secutus fuerit factiones: odia: amicitias: propriaq; cõmoda. ¶ An etiã in proponendis ĩ concilijs timore aut gratia pontificis seu aliorũ patrũ libere loqui noluerit ob idq; aliquid diffiniri uel cõcedi permiserit ubi dei uel proximi offensa interuenerit: & sic a culpa mortali non excusabit. ¶ An similiter timore uel gratia humana deuictus: quod conscientia sibi dictauerit defensare

uel libere oppugnare noluerit. Et licet ea ĩ re dei offensa directe nõ interueniat: tamen maius bonũ honoris diuini: ecclesię commodi: uel iusticię proximi omittit᷑: quod forte ex sua libera consultatione sortiret᷑ effectũ. ¶ An in electione sũmi pontificis uicarij christi: successoris Petri: pastoris uniuersalis ecclesię non elegerit meliorẽ doctioremq;. ¶ An ante ingressum conclauis promisit etiã cũ iuramento dare uota alicui inepto aut minus idoneo ad tantũ onus gubernationemq; uniuersi populi christiani. ¶ An ut ipse etiã consequeret᷑ uotũ alterius huiusmodi ineptissimo dedit uota sua. ¶ An spe premij uel ꝓmissiõe pecunię: officij: uel domus: aut beneficij seu cuiuscũq; alterius quę precio ęstimari possunt pollicitus est ipse uota sua. ¶ An talia oblata ob huiusmodi exhibitionẽ suffragiorũ postmodũ acceperit. quia non excusaret᷑ a symonia graui. ¶ An ut non darentur uota digno & benemerenti sibi detraxerit in rebus grauibus & criminalibus: aut quocunq; alio modo. ¶ An similiter permiserit uiolari ecclesiasticam ĩmunitatem & dignitatem ut uidelicet debitores alijq; facinorosi homines extrahant᷑ a locis sacris: aut ꝙ clerici conueniant᷑ a iudicibus

ſecularibus ſeu puniant: aut ꝙ bona ſeu eius iu-
riſdictio a ſecularibus uſurpent. ¶ An ſimiliter
fecerit clericos ſoluere talias: gabellas: pedagia:
aliaſq; angarias: uel ſaltẽ permiſerit quia eos pro
uirili ſua non defenſauerit: cũ ad eũ maxime ſpe-
ctet: Et iure antiquo & nouo clerus ab huiuſmo-
di oneribus ĩmunis eſſe debeat. ¶ An in uotis &
iuramentis: alijſq; ſententijs & caſibus ſine cauſa
rationabili diſpenſauerit. Et preſertim de his in
quibus nõ potuit. cum illud graue ſit crimen. Sed
longe magis ſi diſpenſauit de operibus perfectio
nis: ut de uoto caſtitatis & religionis: ubi ſecũdũ
doctores non datur melior cõpenſatio. ¶ An ſal-
tem fuerit mediator uel cõſultor huiuſmodi diſ-
penſationũ que ſecundũ Bernardum potius di-
cende ſũt diſſipationes q̃ diſpenſationes. quia te-
netur ad omne damnũ quod inde ſequit. Et tales
ſic diſpenſati ſine cauſa urgenti & neceſſaria non
ſunt tuti quo ad deũ. ¶ An ipſe ob dignitatẽ ex-
cellentem cõtempſerit iura & decreta ſancte ro-
mane eccleſie. uel nõ exiſtimauerit excõmunica-
tiones & alias cenſuras eccleſiaſticas. non feceritq;
exiſtimari a ſubditis ſuis: paſſuſq; fuerit eos ſcien-
ter ſponte participare cũ excõmunicatis a papa in

diuinis. quia & ipsi incurrũt in eandem excõmu-
nicationem papalem. ut extra. de sen. ex. Signifi-
cauit. ¶ An susceperit & tutatus fuerit causas re-
ligiosorum: pauperum: uiduarũ: pupillorum: &
afflictorum: quoniã prelati debent esse patres &
tutores huiusmodi personarũ. ut di. 87. per totũ.
¶ An demũ cũ dicant cardines super quos uni-
uersus orbis rotari debet nõ direxerit oculos suos
in omnibus semper ad dominũ & ad incremen-
tũ ecclesię sanctę eius: cuius precipua illumina-
ria esse debent. Nec non ad ędificationem & pro-
fectum omniũ gentiũ quę sub cęlo sunt. & qua-
rum patres pręcipui appellandi sunt.

Explicit breue scrutatoriolum pro cõfessionibus cardinalium reliquorũq; prelatorũ a Celso Maffeo ueronensi canonico regulari congregationis lateranensis congestũ. Incipit eiusdem aliud breue scrutatoriolũ peccatorũ pro cõfessionibus.

PRimo habendę sũt conditiones cõfiteri cupientis. s. an peregrinus. an uxoratus. quę sit eius ars & his similia. ¶ Secundo a quo tempore citra confessus aut cõmunicatus nõ est.

¶ Tertio an tunc omnia dixerit sacerdoti peccata seu in aliquo ei mentitus sit. ¶ Quarto an tunc perfectã habuerit cõtritionẽ & propositũ satisfaciendi de omnibus tũc sibi necessarijs. ¶ Quinto an cõpleuerit omnia sibi iniuncta : & an in statu gratię: quia quędã in peccato mortali non ualent secundũ Thomã & non nullos alios ut orationes & cętera. Et si nõ fecit utrũ recordet᷑ pœnitentię. ¶ Sexto cui confessus est: utrum habenti utranq̧ clauem. s. scientię & potestatis. Nam in similibus homo reiterare tenetur confessionẽ aliquo modo ¶ Septimo an nunc de omnibus offensis doleat & uelit satisfacere : atq̧ aliena reddere si habet. ¶ Octauo an nunc sit excõmunicatus uel fuerit tunc quando alias confessus fuit. quia nõ fuit capax absolutionis nec nunc esset nisi prius habita absolutione ab excommunicatione. ¶ Numerus semper mortaliũ peccatorum dicendus est: qui si pro certo sciri non potest iuxta id quod coniecturatur dici potest.

SVPERBIA

Superbia est inordinatus affectus proprię excellentię. ¶ Primo homo scrutari potest an deo nostro fuerit subditus in omnibus : cognoscens ab

ipso corporalia & spiritualia beneficia: & ex hoc gratias ei debitas reddiderit: atq; in omnibus nomini eius laudes ascripserit nec non eum ob hoc super omnia dilexerit. ¶ An eius fidei fuerit subditus idest omnia necessaria crediderit & symbolum sciuerit. ¶ An aliquo genere nicromantię usus fuerit. ¶ An ceteris incantationibus: sortilegijs: diuinationibus: signationibus infirmitatū: breuibus: obseruationibus uanis dierum uel stellarū: aut huiusmodi uetularū delirantiū portentis seu somnijs usus fuerit aut crediderit. ¶ An nomen dei in uanum assumpserit idest iurauerit in mendacio uel sine causa. ¶ An peierauerit solenniter. An nō solenniter tamen scienter aut in damnū alterius. ¶ An execratione usus sit puta dicens: Si hoc nō agam possim damnari uel illud mihi accidat. ¶ An fecit quempiā iurare quem sciebat falsū iuraturū. quia occidit animā eius & suam iuxta Augm. ¶ An blassemauerit deū uel sanctos uel ignominiose dixerit per mēbra ipsorū & cetera. ¶ An maledixerit deū uel sanctos: uel dixerit eum hoc nō posse & his similia ut contra uelle eius hoc faciam. ¶ An uota stulta & illicita fecerit & impleuerit. ¶ An uota honesta & lici-

ta implere omisit. ¶ An celebrauerit dies festos: audiendo missas non laborando & quieti diuinę uacando. ¶ An in ecclesijs & sacratis locis illicita cõmiserit. Seu rebus sacris abusus fuerit. ¶ An maioribus tẽporalibus & spiritualibus obediens fuit uel subiectus. ¶ An debitis honoribus prosecutus est: ac necessaria prouiderit maxime parentibus & domesticis. ¶ An se de his iactauerit quibus minime prẹditus est/ scientia: existimatione: sanctitate: fortitudine: prudentia: fide: pulchritudine: sanguinis antiquitate: diuitijs: cęterisq; uirtutibus. ¶ An si ornatus fuerit ijs: tamen se extulerit perinde ac proprio ingenio industriaq; istec omnia assecutus sit/non dei gratia. ¶ An de his passim se laudauerit uel laudari uoluerit & si a deo cognoscat. ¶ An cęteros despexit appellans homines nullius momenti aut existimationis uel ingenij. ¶ An clericos aut religiosos despexit appellans ipsos hypocritas tanq̃ ipse rectius ambulet. ¶ An statũ suum statui religionis pręposuit. ¶ An ornatu inusitato uel eius facultatibus non conuenienti usus est. seu uxorem uel filios passus est uti. ¶ An circa ornatum multũ temporis consumpsit. uel ipso inaniter delectatus est. ¶ An se

ornauit ut quospiam ĩ sui libidinẽ excitet. ⁋ An singularis in omnibus apparere uoluerit. s. dicto opere ornatu & similibus. ⁋ An de se nimium pręsumens periculis mortis exposuerit. s. aut ba/stiludijs uel huiusmodi. ⁋ An alios ad id induxe rit pręsertim ad cursũ equorũ & cętera. ⁋ An se de malis iactauerit aut mala ceu bona defensaue/rit : uel se humiliare noluerit de suis excessibus. ⁋ An nimis de misericordia dei pręsũpserit : & ob hoc noxia est aggressus. posthabito timore dei

AVARICIA

Auaricia est non rectus appetitus rerũ tempora/lium extrinsecarũ. ⁋ An supra deũ & proximũ iusticiã & uirtutes pecuniã dilexerit adeo ꝙ eius gratia omnia illa contempserit. ⁋ An furtũ com misit. An rapinam. ⁋ An quempiã ad huiusce/modi adiuuauerit pręsertim contra romipetas & peregrinos. quia papalis excommunicatio est per curię processum. ⁋ An sacrilegium perpetrauit. ⁋ An huiusmodi suo auxilio uel cõsilio peracta sint. ⁋ An usurã uel pecunia : uel alijs rebus qui/bus cõmitti potest. s. uino frumento / fecit. ⁋ An fecit stoca uel alios cõtractus ĩ fraudẽ usurę nomi/ne. s. emptiõis uenditiõis & locatiõis. ⁋ An mu/tuauit ut acciperet aliquid ultra sortẽ uel aliquod

ab eo consequeret obsequiũ. quia sapit usuram. ¶ An in socidis animaliũ usurę speciem exercuit. s. uolens capita ĩmortalia. ¶ An propter temporis dilationem uendidit maiori precio. ¶ An cambia illicita fecit sicca uidelicet. ¶ An sine necessitate accepit ad usuram seu mala intentione. ¶ An in emptionibus & uenditionibus cõmisit excessum circa maius aut minus. ¶ An uendidit rem unã pro alia, seu corruptam pro bona. ¶ An sit peccato symonię irretitus. ¶ An decimarũ debitum persoluerit. ¶ An ludo fortunę maculatus sit. ¶ An datia fraudauerit. ¶ An aliquid acceperit pro actu turpi. s. pro meretricio sodomitio aut pro labore in diebus solennitatum. ¶ An instrumẽtis uel litteris falsis aut testibus usus sit. ¶ An mendaciũ perniciosum uel sui gratia uel alterius dixit. quia mortale. Quodcunq; enim mendaciũ iuxta Augustinũ peccatũ est ueniale uel mortale: nec usq̃ aut unq̃ eo uti licet. ¶ An res alterius ad eius manus peruenerint quoquo modo. ¶ An ob auariciã familię & seruis necessaria nõ prouiderit. ¶ An distulit dare mercedẽ operarijs indigentibus. ¶ An etiã pecunias uel res alienas aut suas prodige ac sine rationis ordine distraxit atq;

consumpsit.

INVIDIA

Inuidia est dolor alieni cōmodi & gaudiū infortunij. ¶ An inuidia gloriā & cōmodū cuiuspiam impediuit. ¶ An alicuius famā uel existimationē minuit, ei aliquod obijciens crimen. ¶ An rixas discordiasue inter amicos propinquos extraneosq; disseminauit. ¶ An murmurationes atq; susurrationes hinc inde contra proximū sparsit. ¶ An in malā partē proximū iudicauit seu sinistri aliquid de eo suspicatus est nullis tamē eum ad id impellentibus indicijs. ¶ An gaudium de eius incōmodis seu tēporalibus seu spiritualibus suscepit seu stulte ī cachinū prorupit. ¶ An secreta cuiusq̄ reuelauerit presertim habita sub cōfessionis sigillo. ¶ An partes & factiones secutus est ex quo proximi perditionem optat. ¶ An amicis eius inimici optauit incommoda multa. ¶ An etiam de profectu alterius sine modo rationis exultauit & presertim quando nō sunt de spectantibus ad deū & uirtutes. ¶ An suis adulationibus aliquē in errorē induxit uel elationē. ¶ An aliquorū male acta applausu suo cōmendarit & ex hoc illi in malū confirmantur.

GVLA

Gula est irrationabilis affectus cibotũ uel potus. ¶ An fregit ieiunia de pręcepto: & an ipsis dieb⁹ comedit cibos illicitos: puta caseum & oua. ¶ An inebriatus est scienter. s. arbitrans uinũ obfuturũ sibi. ¶ An crapulatus est usq; ad uomitũ. ¶ An gula comedit nociua animę & corpori & ob hoc longiorem passus est infirmitatẽ. ¶ An tempore infirmitatis contra medici regulas cõtraria comedit. ¶ An cibis nimis laute conditis functus est. ¶ An horas congruas ex ingluuia nõ expectauit & in comedendo nimiã habuerit delectationem. ¶ An aliqua ad libidinẽ prouocantia dedita opera uel sciens sũpserit. ¶ An fuerit causa inebriationis in altero aut fractionis ieiunij.

IRA

Ira est animi ĩmoderata indignatio contra quodcunq; sibi oppugnans. ¶ An ex ira primo aliquẽ occiderit. ¶ An aliquẽ mutilauerit seu uerberauerit. aut sanguinẽ effuderit maxime personę ecclesiasticę. ¶ An ad horũ similia desiderium habuerit. & quotiens determinate. ¶ An eius cõsilio uel pręcepto uel permissione ĩ quantũ prohibere potuerit tale quid perpetratũ sit. ¶ An ex

odio aliquē alloqui noluerit seu aspicere. ¶ An maledixerit parentes. aut cuipiam conuitia dixerit uel blassemia quadam sibi malum optauerit. ¶ An ex ira ī deū uel sanctos indignatus sit: uerba proloquendo insulsa ut dicens deus iniustus uel partesanus est. & cetera. ¶ An mortē sui ipsius optauerit ira quadam. ¶ An ira fregerit quodcunqꝫ obuiū inuenerit. ¶ An maledixerit animas defunctoꝝ. Seu diabolum inuocauerit in eius patrociniū. ¶ An maledixerit diē & horā natiuitatis baptismū & similia. ¶ An ira nimis clamorosa atqꝫ intonantia semper effuderit uerba. ¶ An quodcunqꝫ istorū presentia filiorum seu aliorum puerorū egit qui eius exemplo ad hec incitantur. ¶ An etiā sua ignauia atqꝫ superflua animi tranquillitate uel etiam aliquo humano respectu uel metu familiā seu quoscunqꝫ errantes nō correxerit maxime quando ei ex officio incumbit. ¶ An etiam puniens aliquē & si iusticie seruet regulas: tamen odio atqꝫ mentis indignatione id explet. ¶ An ueniam sibi petentibus noluerit prestare. uel ipse petere si cuiquam fuit molestus.

LVXVRIA

Luxuria est intemperatus animus circa uenereos

actus. ¶ An primo tenuerit concubinā.s. mulierem solutam. ¶ An fornicationē cōmiserit. cum quantis & quotiens. ¶ An adulterium idest cum uxore alterius. ¶ An stuprū scilicet cum uirgine. ¶ An incestū quod est cū coniunctis uel consanguinitate uel affinitate seu cognatione legali uel spirituali. ¶ An sacrilegiū quod est cū sacris personis. ¶ An raptum quod est per uim. ¶ An seduxit aliquā pollicens ei perpetuā fidem matrimonij. ¶ An cū uxore usus est in loco non debito aut modo nō rationali sed pecudū more: uel cum quacunq; alia. ¶ An dum cum uxore esset habuit animum ad aliam. quia mortale. ¶ An tempore menstrui se abstinuit. ¶ An quādo est pregnans propter periculū partus. ¶ An diebus solennitatum se abstinuit. seu ieiuniorū tempore. ¶ An cū uxore nō causa prolis aut iusticię seruandę sed sola infrenata concupiscentia est usus. ¶ An debitū uxori reddere noluerit. quia tenet. ¶ An multū impudice se habuerit circa tactus oscula & similia quę iuxta Augustinū sacro nō conueniunt matrimonio. ¶ An dum esset cū muliere egit ut ipsa nō conciperet: aut ut abortiuū emitteret. ¶ An se cū masculis miscuit actiue uel passiue. ¶ An in hoc

aliqua uis uel fraus fuit uel inſcio patiente. ¶ An ſeipſũ polluit uel cauſa fuit alterius pollutionis. ¶ An in beſtialitatem incidit ſcilicet cum brutis. ¶ An in loco ſacro aliquid horũ accidit uel diebus ſacris. ¶ An ex tactu uel oſculis pollutio in altero ipſorũ ſecuta eſt. ¶ An amoris ſcripſit litteras ſeu legit libros ad libidinẽ prouocantes: ut eis accendat in malũ. ¶ An cantauerit huiuſcemodi inhoneſta. ¶ An duxit alios ad procandũ. ¶ An mediator horũ maloꝝ fuit ſcilicet pręben do domũ. modũ & cętera. ¶ An deliberauerit cũ aliquibus peccare. & cũ quantis qualibus & quotiens. ¶ An conſenſerit delectationibus libidinis Nam & ſi actum nollet peccat tamen mortaliter. ¶ An hoc uitio in tantũ corruptus fuerit ꝙ infirmatus ſit.

ACCIDIA

Accidia tediũ eſt circa bona ſpiritualia & corporalia. ¶ An cum tedio audierit miſſas & prędicationes: cęteraſq; diuinas laudes. ¶ An negligens fuerit circa orationes: cõtemplationes: lectiones: confeſſiones: pœnitentias & cętera ſpiritualia. ¶ An negligenter ſe habuerit circa prouiſionẽ corporaliũ rerũ uel tẽporaliũ neceſſariarũ. ¶ An ſatiſfecerit officio ſi quod ſibi iniunctum fuerit.

¶ An ſit aſſuetus multū dormitare uel ſtertere ſcilicet uſq; ad horam tertiarū. ¶ An pœnituit ſe benefeciſſe. ¶ An ſpe confitendi peccauit. ¶ An uanis noxijſq; uerbis atq; fabellis operam dedit. ¶ An a peccatis magis ratione pœnę ſe abſtinuit q̃ ratione dei offenſę. ¶ An morū incompoſitus fuerit. ¶ An choreis multū delectatus ſit. ¶ An non fuerit diligens ut familia eius ſpiritualibus uacet. ¶ An cuiquam uolenti bona operari impedimēto fuit. ¶ An omiſit implere ſeptē opera miſericordię corporalia & ſpiritualia: quę his uerſibus cōtinent. Conſule caſtiga ſolare remitte fer ora. Viſito poto cibo redimo tego colligo condo. ¶ Poteſt examinari de tribus uirtutibus theologicis/fide ſpe caritate. ¶ De quattuor etiā cardinalibus ſcilicet prudentia temperantia fortitudine & iuſticia. ¶ De decem pręceptis legis. ¶ De quinq; ſenſibus corporis. & his ſimilibus.

Explicit breue ſcrutatoriolum ſeu monumentū compendioſum pro confeſſionibus a Celſo Mapheo ueronenſi canonico regulari congeſtum.

.M. CCCC. LXXVIII.